

**Peter Vodopivec:
Od Pohlino-
ve slovnice do
samostojne države**

**Slovenska
zgodovina od konca
18. do konca 20.
stoletja**

Ljubljana, Modrijan,
2006.

V letu 2006 je zgodovinar Peter Vodopivec, znanstveni svetnik na Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani, v okviru založbe Modrijan izdal knjigo z naslovom *Od Pohlino-ve slovnice do samostojne države* s podnaslovom *Slovenska zgodovina od konca 18. do konca 20. stoletja*. Sam avtor pove, da se njegovo delo navezuje na pred leti (1995) objavljeno knjigo zgodovinarjev Petra Štiha in Vaska Simoniti-ja *Slovenska zgodovina do razsvetljenstva*, ki je obravnavala doga-janje na slovenskem ozemlju od prazgodovine do 18. stoletja. Knjiga, ki je že na prvi pogled zelo obsežna (630 strani), ponu-di celovit pregled dogodkov, ki so pomembno zaznamovali slo-vensko zgodovino v zadnjih dve-stotih letih, povezanih v prijetno berljivo delo, tako za tiste, ki se lahko pohvalijo z bogatim zgo-dovinskim predznanjem, kot ti-ste, ki se z zgodovino šele sra-mežljivo spogledujejo in o njej pravzaprav ne vedo kaj dosti. Prav to je zagotovo ena izmed prednosti, mamljivosti, ki jih ponuja knjiga, saj se, da bi jo prebrali, ni treba uvesti v Narod-

no in univerzitetno knjižnico (čim bliže raznovrstnim slovar-jem in leksikonom, ki nam bi pomagali razumeti, o čem avtor sploh govori, kot se to rado do-gaja ob tako obsežnih knjigah), temveč jo lahko mirno vzame-mo v posteljo kot večerno bra-nje. S tem seveda ne želim zmanjševati vrednosti obravna-vane knjige, temveč želim pred-vsem poudariti, da je napisana tako, da ne zahteva poglobljene-ga zgodovinskega predznanja ali poznavanja številnih tujk, ki se jih tako radi poslužujejo številni avtorji. S tem je avtor zagotovo uresničil svoj namen – približati zgodovino lastnega naroda čim širšemu krogu bralcev.

Vodopivec že v uvodu opo-zori, da je strnitev zgodovine v knjižno delo, četudi je delo ene-ga posameznika, vedno “plod raziskav in spoznanj več gene-racij zgodovinarjev in drugih strokovnjakov”. Pove nam, da je imel pri pisanju knjige v mi-slih vodilo, da je zgodovino po-trebno razlagati na osnovi dej-stev, kot glavni mejnik pa si je postavil čas ob izidu *Krankske gramatike* Marka Pohlina na za-četku druge polovice 18. stoletja, ko so se ljudje na območju da-našnje Slovenije vedno pogoste-je poimenovali Slovence, in na-stanek slovenske države na kon-cu 20. stoletja, kot plod dolgo-trajnega procesa, znotraj kate-rega so Slovenci zamenjali tri večnarodne države, ob tem pa so se iz večinoma preprostega kmečkega ljudstva razvili v mo-derno narodno skupnost.

Bralec skozi knjigo ne spremlja samo razvoja politične-ga življenja od začetkov narod-nega preporoda v času Napoleo-na in Ilirskih provinc, preko zah-tev Zedinjene Slovenije, prvega slovenskega političnega progra-ma in vse do propada Habsburš-ke monarhije ob koncu 1. sve-tovne vojne, oblikovanja Države SHS in nato postopno Kralje-vine Jugoslavije, druge svetov-ne vojne in nato čas jugoslovan-skega socializma vse do sloven-ske osamosvojitve leta 1991, mar-več se skozi celotno delo prepleta tudi opis razvoja in vpliva gos-podarskega in kulturnega življe-nja, ki jima gre zagotovo pripisati pomembno vlogo pri soob-likovanju razvojnega procesa na-roda na njegovi poti od spozna-vanja in zavedanja lastne iden-titete pa vse do oblikovanja slo-venske narodne države. Tako obravnava splošne kulturne raz-mere v predmarčni dobi, spre-govori o razvoju slovenske na-rodne zavesti in s tem narodnega gibanja, obravnava vprašanje kmetstva, njegove krize v 19. sto-letju ter neuresničene želje po in-dustrializaciji, pogleda na slo-vensko družbo in gospodarstvo pred prvo svetovno vojno in na spremembe, ki so se zgodile po njej, čas med drugo svetovno vojno ter nas popelje po “sa-moupravnem kolovozu” k slo-venskemu gospodarstvu v socia-listični Jugoslaviji. Ne pozabi na siva in težka sedemdeseta leta ter dogajanje v času pred osamos-vojitvijo. Zadnje poglavje je av-tor namenil Slovencem zunaj

Slovenije, tako zamejcem kot izseljencem. Na kratko predstavi razmere, ki so pripeljale do tega, da je več kot tristo tisoč Slovencev po drugi svetovni vojni ostalo izven meja matične domovine, ter njihov kulturni, politični in gospodarski razvoj. V tem poglavju morda manjka samo še kratka zgodovinska analiza njihovega prispevka k ureničitvi dolgoletne želje Slovencev po svoji državi.

Knjigi bi morda lahko očitali le nekaj drobnih spodrseljajev, ki pa ji ne jemljejo kvalitete ali zanimivosti. Eden izmed njih so zagotovo zemljevidi, ki so "prekletstvo" skoraj vsake zgodovinske knjige. Glede na to, kako se je slika slovenskega ozemlja v zadnjih dvesto letih spreminjala, je pet zemljevidov, kolikor jih premore knjiga, zagotovo premalo, pa še ti so vsi na koncu knjige. Zgodovina je pač nekaj, kar nujno potrebuje zemljevide, saj nam ti najbolj zgovorno in nazorno predstavljajo nek prostor skozi čas, vendar prav z njimi skoparijo praktično skoraj vse zgodovinske knjige. Ob tem je tudi škoda, da so vsi zemljevidi na koncu, saj bi bilo za bralca veliko bolj praktično, če bi si ga lahko pogledal ob tekstu, na katerega se nanaša. Ker gre za poskus celovite predstavitve zgodovine slovenskega prostora, bi morda kot eno izmed poglavji pričakovali tudi kratek oris zgodovine Kočevarjev, ki so živeli celih šesto let na področju današnje Slovenije, pa so praktično izbrisani iz zgo-

vinskega spomina, čeprav so naseljevali skoraj celotno sprednjo nogo naše kokoške. S tem bi avtor dopolnil in dodatno poudaril bogastvo preteklosti našega prostora. Vem, da o tem veliko piše drug slovenski zgodovinar, vendar ker gre pri obravnavani knjigi za tako strnjen in obsežen pregled naše zgodovine, tega nekako ne moremo spregledati. Zanimivo je tudi, da se knjigo da brati, čeprav praktično ni presledkov, prav tako ne kakšnih dodatnih slik, ki bi razbile količino črk in bi s tem prispevala k večji vizualni privlačnosti za vse tiste, ki se težko spravijo h kakšni knjigi.

Knjiga zagotovo podaja zanimiv, prijeten in poučen prerez dogajanja v slovenskem prostoru v zadnjih dvestotih letih, ki je bilo zelo pestro in raznoliko, kar se mora odražati tudi v samem obsegu knjige. Zaradi tega lahko tudi opravičimo pomanjkanje primerjav ali števil (kar ne pomeni, da so popolnoma odsotne), ki bi bralcu pomagale pri oblikovanju realne podobe nekega časa ali dogodka. Naj navedem samo dva primera (izbrala sem ju, ker sta na sosednjih straneh): Vodopivec omeni evharistični kongres, ki je potekal v Ljubljani leta 1935 in ki ga je "tisočglava množica proslavila z nočno procesijo po mestu". Iz zapisov takratnih dogodkov in fotografij vemo, da je ta "tisočglava množica" pravzaprav pomenila več deset tisoč ljudi, kar je pravzaprav velika razlika. V drugem primeru po-

ve, da sta bili v sindikatih, ki so jih ohranili socialisti, organizirani "kar dve tretjini slovenskih industrijskih delavcev". Ker pri branju zgodovinskih del velikokrat izhajamo iz sedanjih razmer namesto iz časa, ki nam ga delo predstavlja, bi bilo dobro, da bi avtor povedal, kakšen procent prebivalstva so v tistem času sploh predstavljali delavci, s čimer bi si bralec lahko ustvaril realnejšo sliko.

Če pustimo teh nekaj dobronamernih kritičnih pripomb ob strani in pogledamo na knjigo Petra Vodopivca kot celoto, lahko mirno zapišem, da se knjigo splača vzeti v roke in jo prebrati. Morda niti ne samo enkrat, temveč vsakič, ko se nam zdi, da smo zopet malo pozabili na dogodke, ki so izoblikovali slovensko narodno zavest, politično pripadnost in slovenski kulturni prostor. Gre namreč za obsežno, pravzaprav bi lahko rekli življenjsko delo Petra Vodopivca, ki je v njej strnil obsežno znanje, ki ga je nabiral desetletja, tako s področja politične, gospodarske kot socialne in kulturne zgodovine Slovencev v zadnjih dvesto letih. Knjigo bi lahko brez skrbi ponudili mlajši generaciji, ki se pogosto izogiba pisani besedi, ker naj bi bila "nerazumljiva", pretežka. Pri tem delu vsi ti izgovori namreč odpadejo, saj je pisano kot berljiv roman, kjer se dogodki in časi prelivajo med seboj v povezano celoto kot zgodovino nekega naroda.

Helena Jaklitsch